

De achterkant van het Stikstofprobleem.

Dat Nederland voor een probleem staat dat door de politiek niet kan worden opgelost zonder offers die voor een groot deel van de samenleving onaanvaardbaar zijn dwingt ons te zoeken naar de feitelijke achtergrond van de problematiek.

Wereldwijd is het besef doorgedrongen dat door de snelle groei van de wereldbevolking de instandhouding van de biosfeer om aandacht vraagt. Om een oude term te gebruiken, dat besef vraagt om goed rentmeesterschap.

Waar anders dan binnen de Verenigde Naties zou meer algemeen kunnen worden gevoeld dat aan dergelijke gevoelde verplichtingen gestalte dient te worden gegeven. We zien dat bij voorbeeld in de institutionalisering van IPCC, het International Panel on Climate Change, dat zich bezig houdt met de optredende klimaatverandering.

We zien het ook in het vaststellen van normen voor bij voorbeeld de noodzaak om aangewezen natuurgebieden te beschermen. Zo heeft de VN-organisatie vastgesteld dat de landen 17% van hun oppervlak als beschermd natuurgebied moeten beheren.

De EU heeft, vanuit een vanzelfsprekend grotere betrokkenheid bij de lidstaten, geregeld dat er natuurgebieden moeten worden aangewezen met een al tamelijk strikte beheersinstructie. Dat zijn de gebieden die door de Nederlandse overheid zijn aangewezen als Natura 2000 gebieden. Die aanwijzing berust op de z.g. Vogel-richtlijn (van 1979), aangevuld met de habitat-richtlijn (van 1992). Met de aanwijzing van 162 gebieden en gebiedjes voldoet Nederland nog niet aan de 17% eis. Zouden de z.g. NNN-gebieden worden meegerekend dan wordt wel aan die eis voldaan, maar niet aan de eisen van de EU.*

Met het bewustzijn van het bestaan van deze eisen als de wortels van de problematiek zijn we er nog niet. Het draait om de gedachten die achter dit type regelingen schuil gaat. Omdat wij het hier vanzelfsprekend over Nederland hebben nemen we ons land als kernpunt.

De Vogel-richtlijn betreft het beschermen van bestaande diersoorten, niet alleen vogels dus. De habitat-richtlijn geeft instructies gericht op het behoud van de habitat van fauna en flora. Behoud van wat bestaat in de natuur van de aangewezen gebieden.

* interessant in dit verband is Council Directive 92/43/EEC van 21 mei 1992. Een stuk van 50 pagina's met 11000 woorden. Het zal de opmerkelijke lezer opvallen dat er met betrekking tot de soevereiniteit van de lidstaten merkwaardig beperkende uitspraken in staan die niet overeenkomen met de beginselen van subsidiariteit en evenredigheid zoals die zijn omschreven in de verdragen.

In de EU bestaan - hoe kan het ook anders - nog veel meer regels en richtlijnen die samenhangen met de gemelde V- en H-richtlijnen.

Om het wat raillerend te stellen, we lezen over honderden soorten vogels en andere dieren die in de aangewezen gebieden moeten kunnen leven en over de vele soorten planten in die gebieden die het leven van de fauna mogelijk maken.

Nu het raillerende deel van die opmerking: nergens lezen we hoe het staat met de habitat van de mensen.

Geschiedenis.

We gaan wat Nederland betreft even een stukje terug in de geschiedenis. Laten we zeggen naar de Romeinse tijd, dus vanaf zo ongeveer 2100 jaar (afgerond) geleden.

Wat de Romeinse troepen hier aantroffen was een landschap dat weinig leek op het landschap zoals wij dat nu kennen. Een aantal rivieren en riviertjes stroomden in de 'zeearm' die toen Flevomeer werd genoemd. Wat wij nu kennen als Zeeland (van voor de Deltawerken) is niet te vergelijken met wat de toenmalige bewoners zagen als een groepje eilanden in de delta van een paar rivieren.

Natuurrampen van (letterlijk) ongekeerde omvang hebben het land in de twee beschouwde millenia ingrijpend veranderd. En voor zover die veranderingen het leven van de bewoners zodanig moeilijker hadden gemaakt dat bewoning onmogelijk en in elk geval heel onaantrekkelijk maakten hebben die bewoners maatregelen bedacht en uitgevoerd om hun (nu ons) land weer bewoonbaar en leefbaar te maken.

Het zou een erg lange lijst worden als hier alle bekende - laat staan de niet bekende - overstromingen en de daartegen gerichte ingrepen in het landschap zouden worden opgesomd. Maar we zouden het daarbij hebben over dijkjes, later dijken, over droogmakerijen, over sloten en vaarten, over molens om het water te brengen waar het hoort, zodat de mensen droge voeten konden houden en een bed onder een dak konden vinden.

En ja werkelijk, zo'n eeuw terug werd de Zuiderzee, vanuit het Flevomeer ontstaan door talrijke overstromingen als gevolg van stormen en vloedgolven, door de Afsluitdijk tot een binnenwater gemaakt.

De laatste ramp die de beslissing tot aanleg van de Afsluitdijk nadrukkelijk heeft versneld was de watersnood van 1916. Zeven provincies werden door deze stormramp getroffen en er vielen meer dan 50 doden.

En toen, nadat er 37 jaren later meer dan 1836 mensen door een stormramp - de watersnood van 1953 - om het leven waren gekomen en er ook nog 72000 mensen werden geëvacueerd, 47000 stuks vee en 140000 stuks pluimvee

waren omgekomen, kwam het besluit om het Deltaplan uit te voeren. Dat werd vastgelegd in de Eerste Deltawet die van kracht werd op 8 mei 1958.

Vervolgens kwam er de Deltawet 2011 waarin voorzieningen werden geregeld aangaande bescherming tegen overstromingen en de zoetwatervoorziening. En weer namen de bewoners van dit land dus de beslissing om zich en hun nakomelingen beter te beschermen tegen de natuur, die zo had de geschiedenis geleerd, zich niet altijd vriendelijk weet te gedragen.

Om ook even de gedachten te bepalen, Nederland kent momenteel 21 Waterschappen, maar dat waren er oorspronkelijk veel meer, zo bestonden er in 1850 maar liefst 3500 !. Dat zegt wel iets over het belang van het 'keren' van het 'vijandige' water. Zo heeft het eeuwen lang geheten, 'Die 't water deert, het water keert'. De enorm verbeterde communicatie-mogelijkheden hebben die duizenden waterschappen terug gebracht naar de huidige 21.

Wat leren we nu uit deze verkort weergegeven - maar eeuwenlange - geschiedenis? De bewoners van ons land hebben zijn er niet voor terug gedeinst ingrijpende veranderingen uit te voeren in het landschap, de rivieren in dat landschap en zelfs in de onze kust bekabbelende, maar dikwijls beangstigende aanvallen uitvoerende Noordzee, waar sinds 2011 een z.g. zandmotor ervoor zorgt dat door de Noordzee afgevoerd zand van de stranden weer wordt aangevoerd door de stromingen van de Noordzee zelf.

Ironisch mogen we het noemen dat de genoemde EU-richtlijnen ook vereisen dat een bepaald percentage van het tot Nederland behorende deel van de Noordzee als beschermd zeegebied wordt aangewezen. Hoe zich dat precies gaat verhouden tot de reeds aanwezige en nog te bouwen windturbineparken wacht nog op behandeling door de politiek in den Haag.

Vandaag de dag.

Intussen 'zitten' we nu wel met die - nu nog - 162 Natura 2000 gebieden. En we zullen er nog meer mee komen te zitten, want in Brussel leeft de gedachte om de regel voor het 'beheer van deze beschermde natuurgebieden' te herformuleren als 'strikt beheer van beschermde natuurgebieden'. Dat zal nog strengere normen tot gevolg hebben.

Wat kunnen we nu leren uit de geschiedenis en wat kunnen we daarvan gebruiken om het stikstofprobleem:

1. in z'n ware proporties te formuleren
2. te bedenken wat we na de geschiedenisles kunnen doen om een einde te maken aan de dreiging van een ramp, die geen natuurramp zal zijn, maar een door menselijk onbegrip ontstane algemene ramp voor de bewoonbaarheid van Nederland.

Ad 1. Ruimtebeslag

Het vaststellen door de VN dat de lidstaten ervoor moeten zorgen dat 17% van hun grondgebied als beschermd natuurgebied wordt beheerd berust op een gedachte dat zo'n percentage voor alle landen een aanvaardbaar offer betekent. Dus zowel voor de allergrootste landen als voor de allerkleinste. Dat het verder niet zou uitmaken hoe het met de bevolkingsdichtheid van de lidstaten is gesteld en vooral met de te verwachten bevolkingsdichtheid.

Land	Bevolkingsdichtheid inw/km ²	Jaar
Macao	21.121,10	2018
Nederland	506,70	2018
India	455,40	2018
België	379,70	2018
Duitsland	236,10	2018
China	150,70	2018
Denemarken	135,60	2018
Polen	124,40	2018
Frankrijk	119,10	2018
Spanje	93,00	2018
Oekraïne	76,00	2018
Rusland	8,80	2018
Mongolië	2,00	2018

In de tabel hiernaast ter vergelijking een aantal Europese landen, de beide landen met de grootste bevolking en een land met de geringste bevolkingsdichtheid.

Macao als voorbeeld van de grote stad op een klein eiland. Mongolië als het dunst bevolkte land in Centraal Azië.

Het laat zich begrijpen dat het voor landen met een veel geringere bevolkingsdichtheid minder moeilijk is om aan de gewenste normen voor beschermde natuurgebieden te voldoen. De wijde spreiding van van de bevolkingsdichtheid maakt voldoende duidelijk dat het vaststellen van een absolute norm voor beschermde natuurgebieden er op wijst dat er onvoldoende over is nagedacht.¹

Elke regering die het belang van de eigen bevolking goed in het oog houdt zal ervoor waken dat de voedselvoorziening voor die bevolking voldoende is gewaarborgd door de bestemming van het landgebruik. Daarnaast zijn er natuurlijk nog tal van andere bestemmingen die een wakend oog vereisen. En daar mag - als het even kan - de natuur zoals die is gedacht te bestaan in de Natura 2000 gebieden, natuurlijk niet ontbreken.

Oog voor de natuur heeft in Nederland nooit echt ontbroken, maar bij alle ingrepen in de natuur heeft het belang van de bevolking altijd voorop gestaan.

1 Een interessante vraag is hoe de bevolkingsdichtheid er zou hebben uitgezien indien na de aanleg van de Afsluitdijk niet de Wieringermeer, de Noordoostpolder en de Flevopoloders zouden zijn aangelegd.

En, zo kunnen we nu niettemin rustig vaststellen, ons land wordt met recht een 'Prachtig land genoemd'.

Nu wordt er vaak beweerd:

(citaat)

'We weten allemaal dat het niet goed gaat met de natuur'.

(einde citaat)

Dat wordt ons vandaag de dag voortdurend ingeprent.

Het staat in de krant en dus is het zo.

Wie het lef heeft te beweren dat het niet waar is loopt de kans een outcast te worden. Vooruit dan maar. Volgens mij berust deze uitspraak op een volslagen gebrek aan Feitenkennis en besluiten die gebaseerd zijn op bewust opgeroepen emoties en niet op kennis van de feiten zijn

Fake = Nep = Nonsens = Leugen.

Onder alle ingrepen in de 'originele natuur', de natuur dus zoals die was voordat hier ooit een mens zich vestigde is de natuur toch meesteres gebleven. De natuur heeft zich wonderbaarlijk weten aan te passen. Voor wat verdween is iets anders in de plaats gekomen. En waarom zou de natuur dat nu niet nog steeds doen? Het is de evolutie zoals Charles Darwin die formuleerde.

Is het verloren gaan van diversiteit werkelijk een verlies of geeft 'de natuur' daar een iets andere diversiteit voor terug zoals dat altijd al is gegaan?

Kortom, de vraag is gewettigd of een beleid dat is gericht op behouden wat er nu is moet worden vervangen door een beleid dat er op is gericht dat de natuur zich kan handhaven op de wijze zoals de natuur dat sinds de vroegste jaren van die natuur heeft gedaan.

Ad 2 Normen

Een ander aspect van het S-probleem wordt gevormd door de normen zoals die worden gesteld aan de stikstof-uistoot. Het gaat, zoals door veel mensen niet wordt begrepen, niet om stikstof-gas (N_2), maar om de verschillende oxyden en andere chemische verbindingen zoals ammoniak en dergelijke verbindingen.

Nu is het een feit, dat onze verbrandingsmotoren steeds rendabeler met de brandstof zijn omgegaan door de druk en dus de temperatuur in het verbrandingsproces op te voeren. Dat veroorzaakt echter een grotere hoeveelheid stikstof-oxyden en die verspreiden zich in de lucht. Vanuit de lucht slaan ze uiteindelijk neer en komen in de grond terecht. Om de impact daarvan te berekenen zijn modellen opgesteld, maar de geldigheid van de algoritmen die voor de modellen worden gebruikt zijn niet of slecht getoetst aan de randvoorwaarden, aan de werkelijkheid dus. De uitkomsten van deze modellen mogen niet worden beschouwd als feiten. De grote verschillen tussen gebieden aan de Nederlands-Duitse grens onderstrepen de discrepantie.

De verspreiding van de z.g. NO_x door de atmosfeer is afhankelijk van veel verschillende factoren en hangt dus af van sterk wisselende omstandigheden. Dat maakt de conclusies over hoeveel 'stikstof' er neerslaat in de bodem onbetrouwbaar.

Hetzelfde geldt voor de uitstoot van stikstof-verbindingen door de veeteelt. Geen wind en wel regen, de stikstof-verbindingen komen in de nabijheid in de grond. Daarentegen gebeurt dat bij stevige wind en droog weer op veel grotere afstand. In de praktijk dus op afstanden van klein tot erg groot. Ook hier dus: de modellen deugen niet.

Nu dus de 'hamvraag': hoe gaan we hier mee om?

Een eenduidig antwoord is niet eenvoudig, omdat de politiek nu eenmaal niet eenvoudig te werk gaat.

1. Het vastgeklonken deel van het landoppervlak dat tot de beschermde gebieden moet worden gerekend behoort afhankelijk te zijn van de bevolkingsdichtheid en kan niet eenvoudig door een vast percentage worden weergegeven. Dat dient derhalve op VN resp. EU niveau te worden bestreden. Dat vraagt helaas veel tijd, zo leert de ervaring. Tenzij, ja tenzij de Nederlandse regering de moed opbrengt de geldigheid van het EU beleid terzake te betwisten en terzijde te schuiven, in afwachting van 'de dingen die komen gaan'. Oftewel, niet voor alle Natura 2000 gebieden de door de regering voorgestelde maatregelen te aanvaarden.
2. De normen die zijn afgeleid van de modellen zoals gebruikt voor de verspreiding van de uitgestoten stikstof-verbindingen op EU-niveau te bestrijden en te doen vervangen door de meer realistische normen zoals die in - onder meer - de Bondsrepubliek Duitsland worden gehanteerd.
3. Om te tonen dat Nederland wel waarde hecht aan bewaking van de uitstoot van de stikstof-verbindingen zou in de minst kritische gebieden kunnen worden begonnen met het overleg over de wijze van uitvoering van het door de regering voorgestelde beleid.
4. Dan is er nog de inmiddels beruchte uitspraak - beter gezegd dwaling - van de rechterlijke macht, die de overheid dwingt de maatregelen uit te voeren die voortvloeien uit de wetgeving terzake. De dwaling in de uitspraak van de rechters is het gevolg van het ontbreken van gericht onderzoek naar de feiten die ten grondslag behoren te liggen aan de wetgeving; anders gezegd: een gevolg van slechte wetgeving.

Onze volksvertegenwoordiging, als de hoogste wetgevende macht, moet nu de regering opdracht geven de beschikbare rechtsmiddelen te gebruiken teneinde de ramp te voorkomen die de bevolking bedreigt door de onomkeerbare ontmanteling van te grote delen van de hoog ontwikkelde sectoren van land- en tuinbouw en de veeteelt, waardoor een voortdurend toereikende voedselvoorziening niet meer kan worden gewaarborgd. **

Overwegende dat door de in gang gezette energie-transitie qualitate qua de veronderstelde schade aan de natuur op termijn niet meer voortduurt moet de Tweede Kamer er op aandringen dat het rechterlijke bevel wordt nietig verklaard dan wel dat de werking ervan wordt opgeschort tot de energie-transitie nagenoeg compleet zal zijn.

De bevolking beseft terdege waar het om gaat en daarom moet de regering bij de les worden gehouden.

Ir. Georg H. Kellersmann
Landsmeer
juni 2022

**Het vele jaren durende maatschappelijke rumoer over het weer onder water zetten van de Hedwigepolder kan als een voorproefje worden beschouwd van wat Nederland te wachten staat als het 'stikstofbeleid' uitgevoerd gaat worden zoals recent is bekend gemaakt.